

МОВАЗНАЎСТВА

УДК 81'38

Г. І. КУЛЕШ

СТАТУС МОВЫ ЗАКАНАДАЎЧЫХ ТЭКСТАЎ У СТРУКТУРЫ АФІЦЫЙНА-СПРАВАВОДЧАГА СТЫЛЮ

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

(Паступіў у рэдакцыю 27.05.2014)

Вызначэнне статусу мовы заканадаўства і месца заканадаўчых тэкстаў у іерархічнай структуры стылю непасрэдна звязана з мэтай і задачамі лінгвістычнага даследавання, у прыватнасці, з патрабаваннямі да моўных асаблівасцей гэтых тэкстаў. Навуковая літаратура дэманструе неаднастайнасць поглядаў па акрэсленай праблеме. Агульнапрызнаная класіфікацыя функцыянальных стыляў адносіць заканадаўчыя жанры да афіцыйна-справаводчага стылю – адной з найбольш важных разнавіднасцей нацыянальнай літаратурнай мовы.

Назва стылю. У беларускай навукавай і навучальнай літаратуры стыль, прызначаны абслугоўваць юрыдычную, адміністрацыйную, дыпламатычную сферы дзейнасці, называюць па-рознаму: *дзелавы* [3; 51]; *афіцыйна-дзелавы* [3; 51; 46]; *афіцыйна-дзелавы* [37]; *афіцыйна-справавы* [26]. У іншамоўнай літаратуры гэты стыль таксама называецца па-рознаму: *афіцыйна-дакументальны* [47], *афіцыйна-дзелавы* [35; 30; 7; 12; 48], *канцэлярыскі* [55], *афіцыйна-рытарычны* [40], *афіцыйна-канцэлярыскі* (*urzędowo-kancelaryjny*) [60], *афіцыйны* (*urzędowy*) [66; 61], *адміністрацыйна-прававы* (*administracyjny-prawny*) [56]. На думку доктара юрыдычных навук прафесара А. С. Пігалкіна, самая прымальна назва стылю – *афіцыйна-дакументальны*: ён афіцыйны, паколькі з яго дапамогай ажыццяўляюцца дзяржаўныя, афіцыйныя ўзаемаадносіны паміж людзьмі; дакументальны, бо ён увасабляецца не ў любым «пісьмовым творы, а ў спецыяльным дакуменце, які мае фармальна-юрыдычнае значэнне» [44, с. 7]. Звяртае на сябе ўвагу тая акалічнасць, што ў беларускіх назвах варыянтнасць звязана перш за ўсё з фармальным бокам – несупадзенні выяўляюцца ў вербальным ўвасабленні паняцця. Найбольш адэкватнай беларускай назвай нам уяўляецца *афіцыйна-справаводчы* стыль. Заслугоўвае ўвагі, на наш погляд, і назва, ужываная адносна старабеларускай літаратурнай мовы, – *канцэлярыска-юрыдычны* стыль¹ [22, с. 249].

Паняцці функцыянальны стыль і мова пэўнай сферы камунікацыі. Акрамя паняцця *стыль* у навукавай літаратуры выкарыстоўваецца і паняцце *мова* (і далей назва пэўнай сферы камунікацыі). Засведчана як атаясамліванне, так і адрозненне тэрмінаў *функцыянальны стыль* і *мова пэўнай сферы камунікацыі*. Так, польскі філолаг А. Вількань адносна афіцыйных зносін лічыць мэтазгодным ужываць спалучэнне *афіцыйная мова* (*język oficjalny*), абгрунтоўваючы выбар як першага, так і другога кампанентаў гэтай назвы [65]. Адзначаючы выкарыстанне ў некаторых навуковых працах тэрмінаў *афіцыйная мова* і *афіцыйны стыль* як раўназначных, ён падкрэслівае неабходнасць размяжоўваць гэтыя тэрміны. Грунтуючыся на высновах даследавання вядомага польскага мовазнаўцы З. Л. Клемансевича «Аб розных варыянтах сучаснай польскай мовы» («O różnych odmianach współczesnej polszczyzny»), апублікаванага ў 1953 г., А. Вількань за аснову адрознення

¹ Больш падрабязна аб назве стылю гл.: Кулеш, Г. І. Як называць стыль літаратурнай мовы, прызначаны абслугоўваць канцэлярыскую, юрыдычную, адміністрацыйную, дыпламатычную сферы дзейнасці людзей? / Г. І. Кулеш // Матэрыялы міжнар. навук. канф. «Надзённыя пытанні лінгвістыкі» (да 75-годдзя прафесара П. У. Сцяцко). – Гродна, 11 сак. 2005 г. – Гродна, 2005. – С. 64–66.

тэрмінаў *мова* і *стыль* прымае разуменне З. Л. Клемянсевичам мовы як сістэмы лексіка-граматычных сродкаў, а стылю – як абумоўленага рознымі сітуацыямі спосабу выкарыстання тых сродкаў¹ [65, с. 15].

Як два прынцыпова розныя знакавыя ўтварэнні ўспрымае функцыянальны стыль і мову пэўнай сферы камунікацыі і расійскі філолаг Г. В. Векшын [9; 10]. Ён лічыць, што знакавыя сістэмы, якія маюць агульнакультурную значнасць і непасрэдна служаць рэалізацыі камунікатыўных задач у адпаведнай сферы зносін і культуры, могуць быць названы *ўніверсальнымі мовамі камунікацыі (языкамі абшчэня)* [9, с. 46]. Паняцце *мова камунікацыі* прапануецца ім як родавае адносна відавых паняццяў *мова побыту*, *мова навукі*, *мова ідэалогіі* і г. д. Галоўнае для кожнай мовы камунікацыі – дасягненне камунікатыўных мэтаў, рэалізацыя сацыякультурных роляў і функцый. Для гэтага, паводле Г. В. Векшына, могуць выкарыстоўвацца «любых стылістычна афарбаваныя сродкі, стылістычна нейтральныя знакі, а таксама невербальныя сродкі» [9, с. 52], у той час як функцыянальны стыль – гэта «своеасаблівая бачная паверхня мовы камунікацыі, лёгка заўважны і ўзнаўляльны стэрэатыпны набор сродкаў, які адлюстроўвае традыцыі зносін у пэўным універсальным камунікатыўным асяроддзі» [9, с. 57]. Пры такім падыходзе няма неабходнасці дзеля дасягнення камунікатыўных мэт абмяжоўваць тэкст пэўнага жанру толькі стэрэатыпным наборам моўных сродкаў адпаведнага стылю. Увогуле, Г. В. Векшын лічыць супярэчлівай тэорыю функцыянальных стыляў, а функцыянальную стылістыку абвінавачвае ў тым, што яна «на што ні гляне – ва ўсім бачыць свой абмежаваны набор функцыянальных стыляў, а гэта часта ўяўляецца фактарам, які абмяжоўвае і прымусова спрашчае карціну разнастайнасці формаў маўленчых паводзін» [10, с. 41].

Традыцыйна лічыцца, што калі тэкст выконвае, напрыклад, прапагандысцкую функцыю, то і яго сродкі павінны мець адпаведную афарбоўку – публіцыстычную. Аднак, на меркаванне Г. В. Векшына, ідэалагічнае ўздзеянне можа паспяхова ажыццяўляцца з дапамогай размоўных сродкаў. Мова камунікацыі пэўнай сферы, такім чынам, дапускае камбінаванне стылістычна неаднародных сродкаў, сумяшчэнне рознастылявых элементаў. Але такое сумяшчэнне і камбінаванне, на наш погляд, можа весці да змены сацыяльных роляў камунікантаў, парушаць камунікатыўныя мэтавыя ўстаноўкі. Нам уяўляецца, што камбінаваць рознастылёвыя сродкі, асабліва ў такіх сферах, як прававая камунікацыя, неабходна асэнсавана і надзвычай абачліва. Набор стылістычна афарбаваных сродкаў – форма, у якую ўвасабляецца змест. Своеасаблівы кодэкс стылю, лінгвістычны дрэс-код. Моўныя сродкі павінны адпавядаць камунікатыўнай сітуацыі, як чалавек вымушаны падбіраць вопратку ў залежнасці ад акалічнасцей: у спартыўным касцюме ён не ідзе на афіцыйную сустрэчу, у тэатр, чытаць лекцыю ў студэнцкай аўдыторыі і недарэчна выглядае ў афіцыйным касцюме, напрыклад, на тэнісным корце.

Паводле Г. В. Векшына, функцыянальны стыль – вытворнае ад мовы камунікацыі і ў адпаведнасці з такім уяўленнем фарміруецца наступным чынам: у мове пэўнай сферы камунікацыі выпрацоўваецца рэпертуар найбольш ужывальных сродкаў, якія рэпрэзентуюць яе і аб'ядноўваюцца ў свядомасці носьбітаў літаратурнай мовы ў асобны комплекс адзінак і прыёмаў – маніфэстантаў адпаведнай сферы камунікатыўнай дзейнасці [9, с. 57]. Падобнае разуменне суадносін паняццяў *функцыянальны стыль* і *мова пэўнай сферы камунікацыі* адзначана і ў працах Н. У. Артыкуцы. Згодна з такім разуменнем, стыль з'яўляецца структурнай адзінкай мовы камунікацыі² [2, с. 29].

Прадстаўленыя меркаванні на фоне традыцыйных уяўленняў, што афіцыйна-справаводчы стыль мала пранікальны для іншых стыляў [17, с. 271], ілюструюць паварот у сучаснай стылістыцы ад сістэмнага падыходу да мовы, які традыцыйна прымяняецца ў функцыянальна-стылістычных даследаваннях, да камунікатыўнага, які грунтуецца на прынцыпе антрапацэнтрызму [27, с. 7]. Прыхільнікі камунікатыўнай стылістыкі (у адрозненне ад паслядоўнікаў традыцый функцыянальнай стылістыкі) аддаюць перавагу «ідэі дыскурсу перад ідэяй стылю» [10, с. 41], што стасуецца з вектарам развіцця заходнееўрапейскай і амерыканскай лінгвістыкі.

¹ Нам уяўляецца мэтазгодным такое размежаванне паняццяў, аднак пры спасылках на літаратурныя крыніцы, у якіх тэрміны *стыль* і *мова* атаясамліваюцца, ужываем іх як раўназначныя.

² Некаторыя аўтары лічаць стыль састаўным элементам дыскурсу [гл. 28, с. 25].

Успрымаючы выкладзеныя вышэй погляды як вынік заканамернага развіцця навуковай думкі, мы ўсё ж не падзяляем уяўны пафас навізны тых навукоўцаў, якія лічаць устарэлымі дасягненні функцыянальнай стылістыкі. Наша пазіцыя грунтуецца на тым, што, па-першае, тэорыя дыскурсу ва ўсходнеславянскай лінгвістыцы канчаткова не аформілася і пакуль што застаецца для яе «тэарэтыка-метадалагічнай лакунай» [42, с. 22], у той час як тэорыя функцыянальных стыляў дастаткова грунтоўна распрацаваная і правяраная часам. Па-другое, тэорыя дыскурсу прапануе мноства асобных класіфікацый па розных падставах, а тэорыя функцыянальных стыляў – у цэлым «несупярэчліваю і дастаткова стройную сістэматызацыю свайго аб’екта» [42, с. 22]: стыль – падстыль – жанр. Прымаючы такую схему за аснову, можна атрымаць дастаткова выразнае ўяўленне аб структуры афіцыйна-справаводчага стылю і месцы ў ім тэкстаў пэўнага жанру.

Падстылі афіцыйна-справаводчага стылю. Для афіцыйна-справаводчага стылю характэрная значная ўнутраная неаднароднасць, матываваная як шырынёй сфер камунікацыі, у якіх ён выкарыстоўваецца (справаводства, заканадаўства, судовая практыка, міжнародныя зносіны), так і неаднолькаваасцю сродкаў і спосабаў яго маўленчай рэалізацыі ў кожнай з гэтых сфер.

Адносна разнавіднасцей стылю ў навуковай літаратуры ўжываюцца тэрміны *падстыль* [31; 35; 36], *субстыль* [24; 1; 4], *мікрастыль* [45], *форма мовы* [55]. У заходняй літаратуры выкарыстоўваецца таксама тэрмін *рэгістр мовы* [57]. Лагічным уяўляецца меркаванне М. М. Кожынай, што ступень пашыранасці і адсутнасць супярэчнасцей у тлумачэнні тэрміна *падстыль* ствараюць падставу для прыняцця яго за сістэмную тэрміналагічную адзінку [30, с. 69]. Пад гэтым тэрмінам звычайна маюць на ўвазе разнавіднасць функцыянальнага стылю, якая вылучаецца галоўным чынам на аснове аналізу групоўкі тэкстаў, аб’яднаных агульнасцю тэматыкі, спосабаў падачы, інтэрпрэтацыі зместу, а таксама падобнымі рысамі стылістычнага афармлення і кампазіцыі [49].

Вылучэнне падстыляў у межах афіцыйна-справаводчага стылю не вызначаецца выключнай аднастайнасцю, што можна растлумачыць прымяненнем розных падстаў для сацыяльна-функцыянальнай стратыфікацыі.

Некаторыя даследчыкі, прымаючы пад увагу два тыпы зносінаў (статусна-арыентаваныя і асобна-арыентаваныя), а таксама два тыпы моўнай асобы (сацыяцэнтрычнай і эгацэнтрычнай), вылучаюць перш за ўсё дзве разнавіднасці афіцыйна-справаводчага стылю – *адміністрацыйна-дзелавую* і *абыходкава-дзелавую* (*обиходно-деловую*). Першая разнавіднасць рэпрэзентуецца тэкстамі, адрасантам якіх з’яўляецца адказны прадстаўнік інстанцыі, надзеленая афіцыйнай уладай (сацыяцэнтрычная) моўная асоба. Другая – тэкстамі, аўтарам якіх з’яўляецца неафіцыйная, прыватная (эгацэнтрычная) асоба [6, с. 24]. Традыцыя вылучэння дзвюх разнавіднасцей афіцыйна-дзелавога стылю закладзена ў працах Вінаградава [11], Разенталя [47], Кожынай [30]. У класіфікацыі В. У. Вінаградава гэтыя дзве разнавіднасці фігуруюць як асобныя функцыянальныя стылі – *афіцыйна-дакументальны* і *абыходкава-дзелавы* [11, с. 6].

У агульным рэчышчы афіцыйна-справаводчага стылю звычайна вылучаюць не менш за тры падстылі. Але зноў жа іх набор і месца кожнага ў іерархіі падстыляў неаднолькавыя. Т. Губаева, напрыклад, прапануе трохчленную структуру прававой камунікатыўнай сферы: *заканадаўчую* разнавіднасць, якая забяспечвае каардынацыйную дзейнасць людзей у сферы стварэння нарматыўных актаў; *юрысдыкцыйную*, якая забяспечвае каардынацыйную дзейнасць людзей у сферы прымянення законаў у практыцы праваахоўных органаў; *адміністрацыйную*, якая забяспечвае каардынацыйную дзейнасць людзей у сферы кіравання ў шырокім сэнсе [18, с. 180]. Падобная класіфікацыя прадстаўлена ў дапаможніку «Стилística русского языка» М. М. Кожынай, Л. Р. Дускаевай, У. А. Салімоўскага. Яна толькі ўдакладнена вылучэннем у адміністрацыйным падстылі ўласна адміністрацыйнай і адміністрацыйна-камерцыйнай разнавіднасці з аднясеннем да апошняй тэкстаў, што забяспечваюць «каардынацыю ў сферы камерцыі, г.зн. гандлю і прадпрымальніцкай дзейнасці» [31, с. 129]. Робіцца таксама і агаворка, што часам выдзяляюць яшчэ і дыпламатычны падстыль. Вылучэнне заканадаўчага, юрысдыкцыйнага і адміністрацыйнага падстыляў тлумачыцца адпаведнасцю трохчленаму падзелу дзяржаўнай улады (заканадаўства, правасуддзё, кіраванне).

Заканадаўчы падстыль займае першую пазіцыю таксама і ў тыпалогіі, прапанаванай такімі аўтарамі, як А. І. Гаршкоў [17], Г. Ё. Валкатруб [12], Л. І. Мацько [38], Т. П. Плешчанка [45]. Акрамя

заканадаўчага і адміністрацыйна-канцэлярскага, у іх класіфікацыю ўваходзіць і дыпламатычны стыль, але адсутнічае *юрыдыцыйны*. Безумоўна, без мовы дыпламатыі, якая абслугоўвае галіну афіцыйных міжнародных зносін, структура афіцыйна-справаводчага стылю не ўяўляецца поўнай. Сфера прававых зносін не можа быць прадстаўлена толькі мовай заканадаўства, паколькі такая ўнутраная стратыфікацыя стылю пакіне па-за яго межамі тэксты кшталту *пракакол, абвінаваўчае заключэнне, пастанова суда, прыгавор, хадайніцтва* і да т.п., што функцыянуюць у правахоўнай практыцы.

Лагічным уяўляецца вылучэнне ў межах афіцыйна-справаводчага стылю трох яго складнікаў: *юрыдычнага, канцэлярскага* (або *адміністрацыйна-канцэлярскага*) і *дыпламатычнага* [34; 16]. Што тычыцца першага з іх, то яго назву *юрыдычны* (а не *заканадаўчы* або *юрыдыцыйны*) варта лічыць набольш адпаведнай. Такую выснову пацвярджае параўнаўннае значэнняў гэтых слоў у тлумачальных слоўніках. *Заканадаўчы* – вытворнае ад *заканадаўства* ‘стварэнне і выданне законаў’ і ‘сукупнасць законаў’. *Юрыдыцыйны* – вытворнае ад *юрыдыцыя* ‘права ажыццяўляць суд’, а таксама ‘сфера, на якую гэта права пашыраецца’. Відавочна, што ні азначэнне *заканадаўчы*, ні азначэнне *юрыдыцыйны* не ахоплівае ўсе сферы прававога жыцця. Некаторыя аўтары ў адносінах да назвы падстылю атаясамліваюць (на наш погляд, неправамерна) *заканадаўчы* і *юрыдычны* [7]. Зыходзячы з вызначэння семантыкі прыметніка *юрыдычны*, дадзенага ў тлумачальных слоўніках, *заканадаўчы* і *юрыдыцыйны* ў пэўных значэннях з’яўляюцца гіпонімамі гіпероніма *юрыдычны*.

Прававая сфера ўключае не толькі працэс праватворчасці і праварэалізацыі, але і працэс праваінтэрпрэтацыі, стварэння прававой дактрыны. Пад прававой дактрынай (лац. *doctrina* – вучэнне, навука, навучанне, адукаванасць) маем на ўвазе тэарэтычныя палажэнні, прававыя тэорыі, у якіх сфармуляваны найбольш важныя прынцыпы, прававыя катэгорыі, пазіцыі вучоных-юрыстаў, выкладзеныя ў разнастайных навуковых працах (трактатах, манаграфіях, артыкулах і да т. п.), «на падставе якіх правапрымяняльныя органы прымаюць рашэнні па канкрэтных юрыдычных справах» [21, с. 11].

Зыходзячы з адзначанага, лічым, што азначэнне *юрыдычны* можа стасавацца да ўсіх тэкстаў прававой сферы, менавіта таму ўяўляецца мэтазгодным выкарыстоўваць назву *юрыдычны падстыль*.

У навуковых даследаваннях апошніх дзесяцігоддзяў у сувязі з развіццём лінгвістычнай тэорыі жанру намецілася тэндэнцыя да павелічэння колькасці падстыляў у межах афіцыйна-справаводчага стылю. Пытанне аб расшырэнні традыцыйнага набору падстыляў было пастаўлена і ў сувязі са змяненнем умоў і расшырэннем сфер камунікацыі. Так, акрамя названых вышэй, як асобны вылучаюць, напрыклад, *камерцыйны* падстыль [52; 41]. Некаторыя даследчыкі тэксты, якія забяспечваюць каардынацыю ў сферы камерцыі (г. зн. гандлю, прадпрымальніцкай дзейнасці і да т. п.), лічаць рэпрэзэнтантамі адміністрацыйна-камерцыйнай (побач з уласна адміністрацыйнай) разнавіднасці адміністрацыйнага падстылю [31]. Выказваецца меркаванне, што функцыянальныя стылі з’яўляюцца «адкрытымі сістэмамі са сваім ядром і перыферыяй. Ядро функцыянальнага стылю складаюць найбольш тыповыя ўзнаўляльныя спосабы і сродкі выяўлення тыповых функцый, на перыферыі знаходзяцца нетыповыя і памежныя стылістычныя сродкі» [50, с. 100]. Такія памежныя, сінкрэтычныя стылістычныя сродкі вылучаюць, напрыклад, у жанры рэкламы, у патэнтных тэкстах [32, с. 13]. У рэкламе, якая генетычна ўзнікла на аснове афіцыйна-справаводчых тэкстаў і з’явілася вынікам эвалюцыі жанру аб’явы, атрымаўшы развіццё дзякуючы з’яўленню рэгулярных сродкаў масавай інфармацыі, бачаць спалучэнне асаблівасцей афіцыйна-справаводчага і публіцыстычнага стыляў [39, с. 68]. Некаторыя аўтары ўказваюць на інтэрферэнцыю паміж навуковым і афіцыйна-справаводчым стылямі [35, с. 32]. Адзначанае сведчыць аб развіцці тэорыі і ўдасканаленні структуры функцыянальных стыляў.

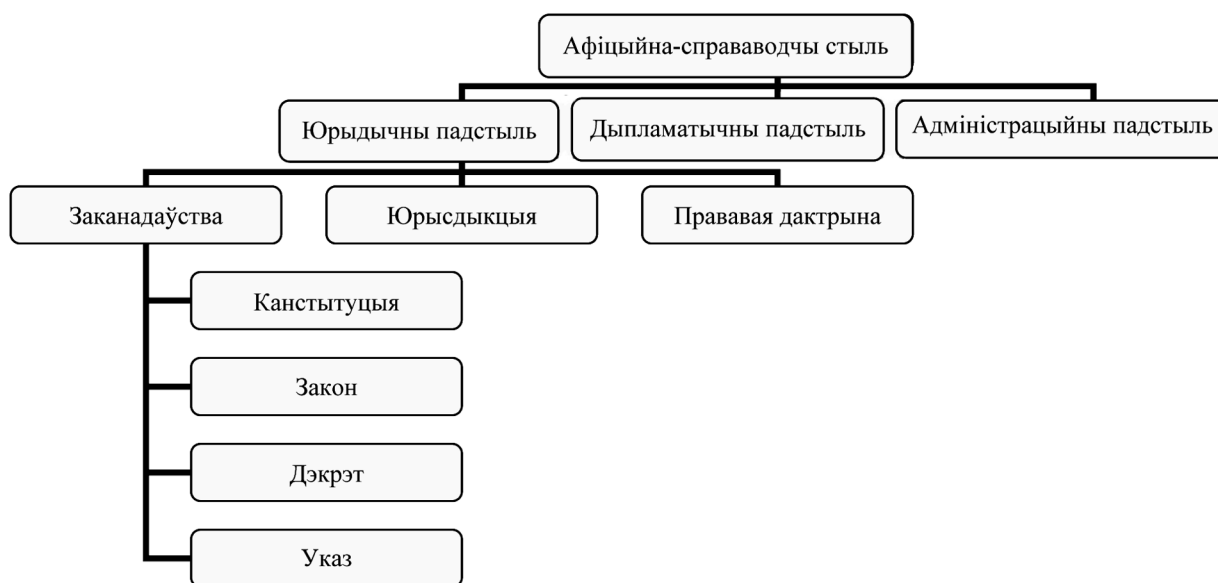
Кожны з названых падстыляў афіцыйна-справаводчага стылю можа быць падвергнуты далейшай стратыфікацыі ў адпаведнасці з падзелам пэўнай функцыянальнай сферы дзейнасці на больш вузкія.

Структура юрыдычнага падстылю. У выніку даследавання ў разнастайных плоскасцях мова, якая абслугоўвае юрыдычную сферу, была азначана як *юрыдычная мова* [13], *мова права / праўнічая мова* [2; 25], *падмова заканадаўства* [43], *мова прававых нормаў* (język przepisów prawnych), *ідыялект заканадаўчы* (idioletk prawodawczy), *мова заканадаўчы* (język prawodawczy) [63].

У польскай юрыдычнай і лінгвістычнай літаратуры адлюстравана адрозненне дзвюх моў, звязаных з правам, – *język prawny* і *język prawniczy*. Распаўсюджана меркаванне, што традыцыя такой дыферэнцыяцыі бярэ пачатак у працы вядомага польскага тэарэтыка права Б. Урублеўскага «*Język prawny i prawniczy*» [67], дзе і ўжываюцца названыя тэрміны, што дае падставу лічыць аўтара працы іх стваральнікам [63; 59]. Аднак доктар права К. Пахнік звярнуў увагу на тую акалічнасць, што яшчэ да Б. Урублеўскага самі тэксты права падзяліў на крыніцы права (*źródła prawa*) і крыніцы пазнання права (*źródła poznania prawa*) польскі гісторык права С. Кутжэба ў кнізе «Гісторыя крыніц даўняга польскага права» (Kutrzeba S. «*Historja źródeł dawnego prawa polskiego*»), выдадзенай у Львове ў 1926 г. [62, с. 20]. Відаць, грунтуючыся на гэтым размежаванні, Б. Урублеўскі выкарыстаў азначаныя тэрміны.

Не выпадкова *język prawny* і *język prawniczy* прыведзены намі вышэй без перакладу: у літаратуры нам сустрэўся рускі эквівалент тэрміна *język prawny*, які, на наша меркаванне, не з’яўляецца дакладным адпаведнікам. У прыватнасці, у рускамоўнай анатацыі артыкула Т. Гізберта-Студніцкага «*Chy istnieje język prawny?*» [57] да *język prawny* выкарыстаны эквівалент *юридический язык*. Словазлучэнне *język prawniczy* ў артыкуле не ўжываецца. Юрыдычны можа ў пэўным кантэксце выступаць эквівалентам як да *prawny*, так і да *prawniczy*. На жаль, у беларускай літаратурнай мове ў адрозненне, напрыклад, ад украінскай словы *праўнік*, *праўны*, *праўнічы* пры іх узуальным існаванні не лічацца нарматыўнымі. Каб знайсці названым польскім тэрмінам адэкватныя адпаведнікі ў беларускай мове, неабходна дакладна ўяўляць іх сэнс, семантычнае напаяўненне, нададзенае ім аўтарам. Як адзначана ў рэцэнзіі на кнігу Б. Урублеўскага, крытэрыі адрознення гэтых дзвюх моў вельмі просты: пад першай разумеецца мова нормаў права, а пад другой – мова, якой карыстаюцца юрысты, маючы дачыненні з правам [64]. Зыходзячы з гэтага, можна меркаваць, што *prawniczy* мае больш шырокае значэнне, чым *prawny*: мова, якой карыстаюцца юрысты, маючы дачыненне з правам, – гэта мова і нарматыўных актаў, і інтэрпрэтацый заканадаўчых тэкстаў, і судовых рашэнняў, і прававой дактрыны. Значыць, маючы на ўвазе існаванне тэрміна *język prawniczy*, перакладаць *język prawny* як *юрыдычная мова* некарэктна. У дадзеным выпадку *юрыдычны* адпавядае прыметніку *prawniczy*, а не *prawny*. Уяўляецца, што адэкватны пераклад можна было б прапанаваць, засноўваючыся на словаўтварэнні гэтых прыметнікаў (*prawny* ← *prawo*, а *prawniczy* ← *prawnik*), і спыніцца на варыянце мова права і юрыдычная мова.

У любым выпадку ў наяўнасці вылучэнне дадатковага звяна ў ланцужку *стыль – падстыль – жанр*, прамежкавага паміж *падстылем* і *жанрам*. Нам не сустрэўся ў навуковай літаратуры тэрмін, які ўжываўся б у дачыненні да гэтай структурнай адзінкі. Каб захоўвалася паслядоўнасць

Месца і структура юрыдычнага падстылю ў сістэме афіцыйна-справаводчага стылю, жанры заканадаўчай разнавіднасці

тэрмінаўжывання, гэта прамежкавае звязно можа быць названа *разнавіднасцю падстылю*, накштал таго, як вылучаюць разнавіднасці афіцыйна-справаводчага стылю (адміністрацыйна-дзелавую і абыходкава-дзелавую).

Грунтуючыся на тэорыі функцыянальных стыляў, месца і структуру юрыдычнага падстылю ў агульнай сістэме афіцыйна-справаводчага стылю літаратурнай мовы можна паказаць з дапамогай дыяграмы (малюнак).

Паколькі аб'ектам нашага даследавання з'яўляецца мова заканадаўства, то нам важна было адлюстраваць жанравую дыферэнцыяцыю менавіта гэтай разнавіднасці юрыдычнага падстылю, не закранаючы іншыя. Паняцце *заканадаўчыя акты* (а значыць, і жанравая рэпрэзентатыўнасць гэтай разнавіднасці падстылю) выразна акрэслена. Згодна з Законам РБ «Аб нарматыўных прававых актах Рэспублікі Беларусь» (ад 10 студзеня 2000 г.) да заканадаўчых актаў належаць: Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, Законы Рэспублікі Беларусь, Дэкрэты і Указы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь [23, арт. 1].

Аднак, як сведчыць навуковая літаратура, пытанне аб структуры юрыдычнага падстылю не мае адназначнага вырашэння. Так, на думку М. Л. Давыдавай, адпаведныя моўныя зрэзы можна вылучаць, кіруючыся двума крытэрыямі. Адзін з іх – *узроўні прававой сістэмы*: нарматыўны, дзейнасны, ідэалагічны. На падставе гэтага вылучаецца: 1) мова нарматыўна-прававых актаў; 2) мова правапрымяняльнай, а таксама дагаворнай і іншай (праварэалізацыйнай, прыватна-прававой) практыкі; 3) мова прававой дактрыны. У якасці другога магчымага крытэрыю даследчыца прапануе ўлічваць *стылістычныя асаблівасці мовы*, якая функцыянуе ў той або іншай сферы. У такім выпадку неабходна ўлічваць, што мова правапрымяняльнай практыкі рэалізуецца ў дзвюх формах – пісьмовай (дакументы, складзеныя ад імя дзяржаўных органаў і прыватнымі асобамі) і вуснай. Залежна ад гэтага да названых вышэй дадаецца яшчэ як чацвёрты кампанент – прафесійнае маўленне юрыстаў [19, с. 132].

М. Д. Голеў таксама прапануе чатырохкампанентную дыферэнцыяцыю паводле сфер права, у якіх мова выкарыстоўваецца як сродак прававога рэгулявання, заканадаўчай дзейнасці, правапрымяняльнай дзейнасці і юрыдычнай навукі [14, с. 44]. Найбольш разгорнутую класіфікацыю, заснаваную на крытэрыі ўзроўняў прававой сістэмы, прапанаваў У. Б. Ісакаў: мова заканадаўства, мова падзаконных актаў, мова правапрымяняльнай практыкі, мова юрыдычнай навукі, мова юрыдычнай адукацыі, мова юрыдычнай журналістыкі [24, с. 143]. На наша меркаванне, мова юрыдычнай адукацыі рэпрэзентуе навуковы стыль, а мова юрыдычнай журналістыкі – публіцыстычны.

Статус мовы права. Характэрна, што адносна разнавіднасцей падстылю ўжываецца тэрмін *мова*: мова заканадаўства, мова прававой дактрыны. У такім выпадку часцей за ўсё маецца на ўвазе, што мова права – *спецыяльная мова*, пад якой разумеюць «сукупнасць усіх моўных сродкаў, што выкарыстоўваюцца ў спецыяльна абмежаванай камунікатыўнай сферы з мэтай забеспячэння разумення сярод спецыялістаў, занятых у гэтай сферы» [20, с. 107], сродак камунікацыі спецыялістаў паміж сабой, а часам і з трэцімі асобамі. Паводле лінгвістычных характарыстык яна адрозніваецца ад агульнаўжывальнай мовы на ўсіх моўных узроўнях. Такого меркавання трымаюцца як некаторыя юрысты, якія вывучаюць мову права [53; 24; 29], так і некаторыя лінгвісты [13; 33]. Мова права супрацьпастаўляецца агульналітаратурнай мове. Медыятарамі юрыдычнай камунікацыі, «перакладчыкамі» з юрыдычнай мовы на звычайную выступаюць юрысты [29, с. 11–13].

У літаратуры, напрыклад у публікацыях Н. У. Арцікуцы, выказваецца меркаванне, што мова права не можа абмяжоўвацца сродкамі аднаго стылю [2]. Яна ахоплівае разнастайныя сферы (заканадаўства, судаводства, натарыят, юрыдычная навукі і адукацыя, прававая інфармацыя і прававая публіцыстыка), а каб усе іх абслугоўваць, павінна карыстацца сродкамі розных функцыянальных стыляў: афіцыйна-справаводчага, навуковага, публіцыстычнага і размоўнага. У кожным з гэтых стыляў вылучаюцца падстылі, якія абслугоўваюць пэўныя жанравыя сукупнасці. У *афіцыйна-справаводчым* – гэта заканадаўчы (канстытуцыя, закон, пастанова, указ), дыпламатычны (дагавор, канвенцыя, дэкларацыя, мемарандум, нота), судова-прававы (позва, апеляцыя, пратакол допыту, абвінаваўчае рашэнне), адміністрацыйна-канцэлярыскі (даведка, кантракт, даручэнне). У межах *навуковага стылю* мову права абслугоўваюць такія падстылі, як уласна навуковы (манаграфія, дысертацыя, навуковы артыкул, рэцэнзія, анатацыя), навучальна-навуковы (падручнікі, дапаможнікі,

лекції, метадычныя парады і рэкамендацыі), навукова-папулярны (юрыдычныя энцыклапедыі, даведнікі для насельніцтва, брашуры). *Публіцыстычны* стыль прадстаўлены падстылямі: газетна-інфармацыйны (афіцыйнае або інфармацыйнае паведамленне, аналітычны агляд, дыскусія, інтэрв'ю), тэле- і радыёжурналісцкі (рэпартаж, хроніка падзей, тэледабаты, кансультацыя юрыста), агітацыйна-прапагандысцкі або прамоўніцкі (выступленне падчас сустрэчы з вырабшчыкамі, адкрыты ліст, звароты, заклікі). Размоўны стыль, паводле Н. У. Арцікуцы, рэалізуецца ў двух відах вусных прафесійных зносін – афіцыйным і неафіцыйным. Вусныя афіцыйныя зносіны (нарады, перагаворы, круглыя сталы) аб'ядноўваюць элементы размоўнага, афіцыйна-справаводчага і навуковага стыляў [2, с. 26–30]. Падобныя ўяўленні выказаны і ў кандыдацкай дысертацыі А. М. Шэпелева [54].

У некаторых даследаваннях мова права кваліфікуецца як самастойны стыль [5; 54; 24]. Аднак выраз *самастойны стыль* прыхільнікамі меркавання, што мова права – гэта разнавіднасць літаратурнай мовы, і іх апанентамі, якія лічаць, што гэта спецыяльная мова, успрымаецца парознаму. Украінскі мовазнавец прафесар Д.Х.Бараннік пісаў: «Сказаць, што стыль нарматыўна-прававых актаў – гэта дзелавы стыль (няхай нават і вылучаны ў асобную разнавіднасць (субстыль) у межах дзелавога) – азначае нічога не сказаць пра гэту лінгва-функцыянальную катэгорыю» [5, с. 8–9]. Ён лічыў, што такія розныя жанравыя формы, як заява на адпачынак і канстытуцыя не могуць быць у адной «стылёвай абойме». Нарматыўна-прававыя акты адрозніваюцца ад іншых жанраў функцыянальнымі, структурнымі і лінгвістычнымі характарыстыкамі і гэта дае падставу лічыць іх мову асобнай функцыянальна-стылёвай разнавіднасцю літаратурнай мовы [5, с. 10]. А напрыклад, А. М. Шэпелеў, паставіўшы за адну з задач свайго кандыдацкага даследавання вывясненне пытання, з'яўляецца мова права самастойным функцыянальным стылем ці яна ўсяго толькі праяўленне «языка обыденнага», прыходзіць да высновы, што мова права – функцыянальны стыль мовы, які з'яўляецца «прадуктам развіцця прававой навукі» [54, с. 22], г. зн. мовай для спецыялістаў.

Падагульненні. Прадстаўленныя погляды на статус мовы, якая абслугоўвае прававую сферу камунікацыі, можна падзяліць на дзве групы. Да першай належаць аўтары, якія лічаць мову права рэпрэзэнтантам юрыдычнага падстылю літаратурнай мовы (або яе самастойнага стылю), да другой – аўтары, якія кваліфікуюць яе як спецыяльную мову, што адрозніваецца ад агульнапрынятай на ўсіх моўных узроўнях. Неаднолькавыя трактоўкі рэалізуюцца ў розных патрабаваннях да мовы прававых актаў. Паводле першай трактоўкі, да мовы права (найперш заканадаўчых тэкстаў) ставіцца патрабаванне прастаты і зразумеласці. Такое патрабаванне мае неабвержную падставу: «у адваротным выпадку будзе проста назапашвацца пачуццё непрымання (отторжения) улады грамадзянамі» [8, с. 69]. Паводле другой – мова права прызначана толькі для спецыялістаў, а значыць, і не павінна быць зразумелай для абывацеляў. З апошняй пазіцыяй лічым магчымым згадзіцца толькі адносна тэкстаў, прызначаных выключна для спецыялістаў, але не для тэкстаў законаў і іншых прававых актаў, у якіх сфармуляваны сацыяльныя нормы, абавязковыя для ўсіх грамадзян.

Літаратура

1. Алонцева, Н. В. Лексико-грамматические особенности дипломатических текстов официально-делового стиля / Н. В. Алонцева // Вестн. МГЛУ. – Серия 1. Филология. – 2003. – № 11. – С. 7–15.
2. Артикуца, Н. В. Мова права у її функціональних різновидах / Н. В. Артикуца // Сьогодення українського мовного середовища / АПН України, Ін-т вищої освіти, Від. теорії та методології гуманіт. освіти. – К. : [Кіровоград. вид-во], 2008. – С. 23–32.
3. Основы культуры маўлення і стылістыкі: вучэб. дапам. / У. В. Анічэнка [і інш.]; пад рэд. У. В. Анічэнкі. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 254 с.
4. Бараннік, Д. Х. Мова нормативно-правових актів і система функціональних стилів літаратурнай мовы / Д. Х. Бараннік // Право і лінгвістыка: Матеріалы конференції. – Сімферополь, 2003. – Ч. 2. – С. 110–113.
5. Бараннік, Д. Х. Мова права як окремих функціональній стиль / Д. Х. Бараннік // Мовознавство. – 2003. – № 6. – С. 8–17.
6. Буренина, Ю. С. Стилистические особенности информативно-регулирующих текстов (на материале французского языка) / Ю. С. Буренина // Вестн. Челябинск. гос. ун-та. – 2011. – № 8 (223). – Филология. Искусствоведение. – Вып. 51. – С. 23–25.

7. Валгина, Н. С. Теория текста : учеб. пособие / Н. С. Валгина. – М.: Логос, 2003. – 278 с.
8. Василевич, Г. А. О соотношении нормативных правовых актов / Г. А. Василевич // Юрист. – 2002. – № 4. – С. 66–69.
9. Векшин, Г. В. Языки общения и функциональные стили (в их отношении к тексту) / Г. В. Векшин // Слово и контекст: филологический сборник к 75-летию Н. С. Валгиной. – М.: МГУП, 2002. – С. 35–67.
10. Векшин, Г. В. Жанр и функциональный стиль: языковое и речевое (о некоторых двусмысленностях в функциональной стилистике) / Г. В. Векшин // Жанры речи. – Вып. 6: Жанр и язык. – Саратов: СГУ, 2009. – С. 40–59.
11. Виноградов, В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / В. В. Виноградов. – М.: Наука, 1963. – 279 с.
12. Волкотруб, Г. Й. Стилїстика ділової мови: навчальний посібник / Г. Й. Волкотруб. – К.: МАУП, 2002. – 208 с.
13. Голев, Н. Д. Взаимодействие естественного и юридического языка как базовая проблема юрислингвистики / Н. Д. Голев // Право і лінгвістика: Матеріалі Міжнарод. наук.-практ. конф. Ч. 1. – Сімферополь; Ялта, 2003. – С. 33–41.
14. Голев, Н. Д. О специфике языка права в системе общенародного русского языка и ее юридического функционирования / Н. Д. Голев // Юрислингвистика–5: Юридические аспекты языка и лингвистические аспекты права: межвуз. сб. науч. тр.; под ред. Н. Д. Голева. – Барнаул: АГУ, 2004. – С. 43–59.
15. Голев, Н. Д. От редактора: Правовая коммуникация в зеркале естественного языка: межвуз. сб. науч. тр. / Н. Д. Голев // Юрислингвистика–7: Язык как феномен правовой коммуникации; под ред. Н. Д. Голева. – Барнаул: АГУ, 2005. – С. 4–29.
16. Голованова, Д. А. Русский язык и культура речи. Краткий курс / Д. А. Голованова, Р. И. Кудинова, Е. В. Михайлова. – М.: Окей-книга, 2009. – 144 с.
17. Горшков, А. И. Русская стилистика. Стилистика текста и функциональная стилистика / А. И. Горшков. – М.: АСТ: Астрель 2006. – 368 с.
18. Губаева, Т. В. Официально-деловая речь: стилистические исследования последних десятилетий / Т. В. Губаева // Stylistyka VI. – Opole: Uniwersytet Opolski, 1997. – С. 173–184.
19. Давыдова, М. Л. Юридическая техника: проблемы теории и методологии: монография / М. Л. Давыдова. – Волгоград: ВолГУ, 2009. – 318 с.
20. Дементьева, Т. М. Лингвистические особенности немецкого языка права / Т. М. Дементьева // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2009. – № 2 (4). – С. 107–111.
21. Дубовицкий, В. Н. Доктрина как источник права в романо-германской правовой семье / В. Н. Дубовицкий // Весн. Гродзен. дзярж. ун-та імя Янкі Купалы. Серыя 4. Правазнаўства. – 2008. – № 4 (75). – С. 10–15.
22. Жураўскі, А. І. Канцылярска-юрыдычнае пісьменства XV–XVII стагоддзяў / А. І. Жураўскі // Беларуская мова: Энцыклапедыя. – БелЭн, 1994. – С. 249–251.
23. О нормативных правовых актах Республики Беларусь: Закон Респ. Беларусь, 10 янв. 2000 г., № 361-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravo.by/webnpa/text.asp?r=2&RN=h10000361>. – Дата доступа: 04.03.2014.
24. Исаков, В. Б. Язык права / В. Б. Исаков // Юрислингвистика–2 : Русский язык в его естественном и юридическом бытии: межвуз. сб. науч. тр.; под ред. Н. Д. Голева. – Барнаул: АГУ, 1998. – С. 143–147.
25. Катачина, О. Термінологія позначення правопорушень у мові права / О. Катачина // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. філол. – 2009. – Вип. 48. – С. 293–299.
26. Каўрус, А. А. Афіцыйна-дзелавы (афіцыйна-справавы) стыль / А. А. Каўрус // Беларуская мова: Энцыклапедыя. – БелЭн, 1994. – С. 61–62.
27. Клушина, Н. И. Интенциональные категории публицистического текста: автореф. дис. ... д-ра филол. наук: 10.01.10 / Н. И. Клушина. – М., 2008. – 57 с.
28. Клушина, Н. И. От стиля к дискурсу: новый поворот в лингвистике / Н. И. Клушина // Язык, коммуникация и социальная среда. – 2011. – № 9. – С. 25–33.
29. Кожемякин, Е. А. Юридический дискурс / Е. А. Кожемякин // Юрислингвистика–11: Право как дискурс, текст и слово: межвуз. сб. науч. тр. / под ред. Н. Д. Голева. – Кемерово: КемГУ, 2011. – С. 131–145.
30. Кожина, М. Н. Стилистика русского языка / М. Н. Кожина. – М.: Просвещение, 1993. – 223 с.
31. Кожина, М. Н. Стилистика русского языка / М. Н. Кожина, Л. Р. Дускаева, В. А. Салимовский. – М.: Флинта : Наука, 2008. – 464 с.
32. Колтунова, М. В. Язык и деловое общение. Нормы. Риторика. Этикет / М. В. Колтунова. – М.: Экономика, 2000. – 152 с.
33. Комарова, Р. Н. Язык закона : лингвистические характеристики (на материале текста Германского гражданского уложения) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Р. Н. Комарова; С.-Петербург. гос. ун-т. – СПб., 2000. – 18 с.
34. Культура русской речи: учеб. для вузов / под ред. Л. К. Граудиной и Е. Н. Ширяева. — М.: Норма – Инфра, 1999. – 560 с.
35. Кушнерук, С. П. Документная лингвистика (русский деловой текст): учеб. пособие / С. П. Кушнерук. – Волгоград: ВГУ, 1999. – 96 с.
36. Кыркунова, Л. Г. Официально-деловые тексты в аспекте функционально-смысловых типов речи: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Л. Г. Кыркунова. – Пермь, 2007. – 18 с.
37. Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай мовы / пад рэд. А. Я. Баханькова. – Мінск: Навука і тэхніка, 1994. – 463 с.
38. Мацько, Л. І. Стилїстика української мови / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К.: Вища шк., 2003. – 462 с.
39. Миронова, А. А. Жанр рекламы: к проблеме квалификации / А. А. Миронова // Вестн. Челяб. гос. ун-та. – Филология. Искусствоведение. – 2012. – № 32. – Вып. 71. – С. 67–71.

40. Мурат, В. П. Об основных проблемах стилистики: материалы к курсам языкознания / В. П. Мурат; под общ. ред. В. А. Звегинцева. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1957. – 43 с.
41. Нгуен, Т. Б. Лингвостилистические особенности русской коммерческой корреспонденции: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Т. Б. Нгуен; Гос. ин-т рус. яз. им. А. С. Пушкина. – М., 2006. – 23 с.
42. Орлова, О. В. Проблема соотношения понятий стиля и дискурса в лингвистике начала XXI в. в контексте идей М. Н. Кожинной / О. В. Орлова // Вестн. Томск. гос. ун-та. Филология. – 2013. – № 4 (24). – С. 19–25.
43. Пантелеева, Т. Ю. Язык законодательства, его лексические реалии и интерпретации: автореф. дис. ... канд. филол. наук: / Т. Ю. Пантелеева; Кубан. гос. ун-т. – Краснодар, 2003. – 23 с.
44. Пиголкин, А. С. Основные особенности языка законодательства как особого стиля литературной речи / А. С. Пиголкин // Ученые записки Всесоюз. науч.-исслед. ин-та сов. законодательства. – М., 1972. – Вып. 26. – С. 3–20.
45. Плещенко, Т. П. Основы стилистики и культуры речи : учеб. пособие для филол. специальностей вузов / Т. П. Плещенко, Н. В. Федотова, Р. Г. Четет; под общ. ред. П. П. Шубы. – Минск : НТООО «ТетраСистемс», 1999. – 238 с.
46. Плотнікаў, Б. А. Кіраўніку аб мове / Б. А. Плотнікаў. – Мінск: Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце Рэсп. Беларусь, 2001. – 126 с.
47. Розенталь, Д. Э. Практическая стилистика русского языка / Д. Э. Розенталь. – Изд. 4-е, испр. – М.: Высш. шк., 1977. – 316 с.
48. Солганик, Г. Я. Стилистика современного русского языка и культура речи: учеб. пособие / Г. Я. Солганик, Т. С. Дроняева. – М.: Изд. центр «Академия», 2005. – 256 с.
49. Стилистика и литературное редактирование / под ред. проф. В. И. Максимова. – М.: Гардарики, 2004. – 651 с.
50. Хомутова, Т. Н. Язык для специальных целей (LSP): лингвистический аспект / Т. Н. Хомутова // Изв. Рос. гос. пед. ун-та им. А. И. Герцена. Языкознание. – 2008. – № 71. – С. 96–106.
51. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы: вучэб. дапам. для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. – Мінск: Універсітэцкае, 1995. – 294 с.
52. Чжан, Л. Лингвостилистические особенности коммерческого подстиля русской официально-деловой речи: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Л. Чжан; Гос. ин-т рус. яз. им. А. С. Пушкина. – М., 1996. – 21 с.
53. Чухвичев, Д. В. Логика, стиль и язык закона / Д. В. Чухвичев // Право и политика. – 2005. – № 2. – С. 140–151.
54. Шепелев, А. Н. Язык права как самостоятельный функциональный стиль : автореф. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / А. Н. Шепелев. – Нижний Новгород: Нижегород. акад. МВД России, 2002. – 23 с.
55. Щерба, Л. В. Современный русский литературный язык / Л. В. Щерба // Избранные работы по русскому языку. – М., 1957. – С. 110–129.
56. Gajda, S. Język administracyjno-prawny w perspektywie językoznawczej i prawoznawczej / S. Gajda // Język – Prawo – Społeczeństwo / Red. E. Malinowska. – Opole, 2004. – S. 19–33.
57. Gizbiert-Studnicki, T. Czy istnieje język prawny? / T. Gizbiert-Studnicki // Państwo i prawo. – 1979. – № 3 (397). – S. 49–60.
58. Gizbiert-Studnicki, T. Język prawny z perspektywy socjolingwistycznej / T. Gizbiert-Studnicki. – Warszawa–Kraków : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1986 – 139 s.
59. Kłodawski, M. Pleonazmy i analityzmy – wyrażenia redundantne pragmatycznie w języku prawnym / M. Kłodawski // Język współczesnego prawa. – Warszawa: Wyd. KN «Lingua Iuris», 2012. – S. 121–132 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://repozytorium.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/317/Maciej_Klodawski_-_Pleonazmy_i_analizyzy.pdf?sequence=1. – Дата доступа: 04.03.2014.
60. Kurkowska, H. Stylistyka polska : Zarys / H. Kurkowska, S. Skorupka. – Warszawa : Wyd-wo nauk. PWN, 2001. – 405 s.
61. Malinowska, E. Styl urzędowy / E. Malinowska // Przewodnik po stylistyce polskiej / Red. S. Gajda. – Opole: 1995. – S. 431–449.
62. Pachnik, K. Język polski (język prawny, język prawniczy, język prawa) a uzasadnienie orzeczeń / K. Pachnik // Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. – Kraków: Wyd. C.H. Beck Sp. z o.o. – Zeszyt 1 (7). – 2013. – S. 19–26.
63. Petcel, J. Język prawny w świetle lingwistycznej teorii rejestru językowego / J. Petcel // Studia iuridica. – 2006. – № XLV. – S. 153–163.
64. Voisé, W. Recenzja książki Bronisława Wróblewskiego «Język prawny i prawniczy» / W. Voisé // Ruch Filozoficzny. – T. XVI, № 3–4. – 1948 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.translegis.com.pl/ll_archiwum/LL_2_14.pdf. – Дата доступа: 22.01.2014.
65. Wilkoń, A. Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny / A. Wilkoń. – Katowice: Wyd-wo Uniwersytetu Śląskiego, 2000. – 116 s.
66. Wojtak, M. Styl urzędowy / M. Wojtak // Współczesny język polski / pod red. J. Bartmińskiego. – Lublin : Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2001. – S. 155–171.
67. Wróblewski, B. Język prawny i prawniczy / B. Wróblewski. – Kraków: Wyd-wo Polskiej Akademii Umiejętności, 1948. – 184 s.

H. I. KULESH

STATUS OF THE LEGISLATIVE TEXTS LANGUAGE IN THE STRUCTURE OF OFFICIAL AND RECORD-KEEPING STYLE

Summary

In the article the analysis of Belarusian, Polish, Russian and Ukrainian linguist's and lawyer's researches concerning the place of legislative texts in the structure of official style and status of their language have been made.

Approaches to problem solving of the style name, separating the individual sub-genres and genres of the legal structure have been considered.

Relation to the concepts of functional style and the language of communication has been shown. For some of characteristics of the language legislation requirements dependency of its status has been noted. For example, the authors attributing language laws to a variety of literary, are supporters it to be clear and understandable to ordinary people; and those who perceive language as a special legislative texts refer to this requirement as an optional.

Author considers that it is possible to agree with the second position only relatively texts intended exclusively for professionals, but not with respect to the laws and other regulations, which set forth the social norms that are obligatory for all citizens.